

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 435)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/763)

Not : Tasarı, Başkanlıkça, Adalet ve Dışişleri komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

20.2.2004

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-819/785

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 22.1.2004 tarihinde kararlaştırılan “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi 5 Mart 1996 tarihinde Strazburg’da imzaya açılmış, Sözleşmenin 8 inci maddesi gereğince üye on devletin onay işleminin ikmalinden sonra 1 Ocak 1999 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme, Avrupa Konseyi Külliyyatında 161 inci sırada yer almaktadır.

Sözleşmeye halen Avrupa Konseyi üyelerinden Arnavutluk, Andora, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Macaristan, İzlanda, İtalya, Lichtenstein, Litvanya, Lüksemburg, Moldova, Hollanda, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık taraf bulunmaktadır.

Sözleşme, 3 Temmuz 2002 tarihinde verilen yetkiye istinaden Avrupa Konseyi nezdindeki Büyükelçimiz tarafından imzalanmıştır.

Sözleşme, dibace ve onbir maddeden oluşmaktadır.

Sözleşmenin mehzasını 4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe giren “İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme”nin Ek 11 inci Protokol ile değişmesi ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ile Avrupa İnsan Hakları Divanının tek çatı altında birleştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olarak yeniden yapılandırılması oluşturmaktadır.

Keyfiyet başta Sözleşmenin dibacesinde vurgulanmış olup, Mahkemeye katılacak taraflar, tanıklar ve uzmanların hak ve hukukuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Sözleşme, iç mevzuatımızda yer alan 1412 sayılı “Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu” ile paralellik arz etmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

30.4.2004

Esas No. : 1/763

Karar No. : 212

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı, Komisyonumuzun 29 Nisan 2004 tarihli 36 ncı toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

"İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme"nin Ek 11 inci Protokol ile değiş-mesi ve "Avrupa İnsan Hakları Komisyonu" ile "Avrupa İnsan Hakları Divanı"nın tek çatı altında birleştirilerek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olarak yeniden yapılandırılması amacını taşıyan Tasarı Komisyonumuzca uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca, İnsan Hakları alanındaki hassasiyetimiz göz önünde bulundurularak, Tasarının, İÇtüzüğün 52 nci maddesine göre öncelikle görüşülmesine karar verilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Dülger</i>	<i>Hüseyin Kansu</i>	<i>Eyyüp Sanay</i>
Antalya	İstanbul	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Özyol</i>	<i>Nur Dođan Topalođlu</i>	<i>Mustafa Dünder</i>
Adıyaman	Ankara	Bursa
Üye	Üye	Üye
<i>V. Haşim Oral</i>	<i>M. İhsan Arslan</i>	<i>Abdülbaki Türkođlu</i>
Denizli	Diyarbakır	Elazığ
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Eraslan</i>	<i>Halil Akyüz</i>	<i>Şükrü Mustafa Elekdađ</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Onur Öymen</i>	<i>Fikret Ünlü</i>	<i>Ufuk Özkan</i>
İstanbul	Karaman	Manisa
Üye	Üye	Üye
<i>Hasan Ören</i>	<i>Nihat Eri</i>	<i>Osman Seyfi</i>
Manisa	Mardin	Nevşehir
	Üye	
	<i>Öner Ergenç</i>	
	Siirt	

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
ÖNÜNDEKİ YARGILAMA SÜRECİNE
KATILAN KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA
SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TASARISI**

MADDE 1. - Türkiye tarafından 3 Temmuz 2002 tarihinde Strasbourg'da imzalanan "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
ÖNÜNDEKİ YARGILAMA SÜRECİNE
KATILAN KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA
SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TASARISI**

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.

A. Gül

Devlet Bakanı

B. Atalay

Devlet Bakanı

G. Akşit

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı V.

M. H. Güler

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. Coşkun

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Şener

Devlet Bakanı V.

B. Atalay

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Bayındırlık ve İskân Bakanı V.

A. Aksu

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

S. Güçlü

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Çevre ve Orman Bakanı

O. Pepe

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı

M. Aydın

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Maliye Bakanı V.

E. Mumcu

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

M. Başesgioğlu

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Mumcu

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÖNÜNDEKİ YARGILAMA SÜRECİNE KATILAN KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Strazburg, 5.III.1996

Bu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler,

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi (Bundan böyle Sözleşme olarak anılacaktır) muvacehesinde, 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Adli Takibata Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi'ni anımsayarak,

11 Mayıs 1994'te Strazburg'da imzalanan, kurulmuş olan denetim mekanizmasını yeniden yapılandıran, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun ve Divanı'nın yerini almak üzere daimi bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kuran, Sözleşmeye ek 11 No.'lu Protokolü dikkate alarak,

Bu gelişmenin ışığında, Sözleşmenin amaçlarını daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmesi için, Mahkemede adli takibata katılacak kişilere, yeni bir sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Muhakemeye Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Bundan böyle bu Sözleşmesi olarak anılacaktır) ile belirli bağışıklık ve kolaylıklar sağlamanın uygun olduğu düşüncesi ile,

Aşağıdakileri kararlaştırmışlardır:

Madde 1

1. Bu Sözleşme aşağıdaki kişilere uygulanır :

- a. Mahkeme nezdinde yürütülen yapılan adli takibata taraf olarak katılan herkes ve bunların temsilcileri ve danışmanları;
- b. Adli takibata katılmak üzere Mahkeme tarafından davet edilen tanıklar ve uzmanlar ve Mahkeme başkanı tarafından davet edilen diğer kişiler.

2. Bu Sözleşmenin amacı bakımından "Mahkeme" deyimini kurulları, daireleri, Büyük Daire heyetini, Büyük Daireyi ve yargıçları kapsar. "Adli takibata katılmak" deyimini, Sözleşmeye taraf Âkit Devlete karşı bir şikâyet amacı ile yapılan muhabereyi de kapsar.

3. Bakanlar Komitesi, Sözleşmenin 46 ncı maddesinin, 2 ncı fıkrası çerçevesindeki yetkilerini kullanırken, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen kişilerden birini, Bakanlar Komitesinde hazır olmaya veya yazılı bildirimde bulunmaya davet ederse, bu kişi hakkında bu Sözleşme hükümleri.

Madde 2

1. Bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişiler, Mahkemeye yaptıkları sözlü veya yazılı açıklamaları veya sundukları belgeler ve diğer deliller bakımından yargı bağışıklığından yararlanırlar.

2. Mahkemeye yapılan beyanlar, verilen belge ve delillerin Mahkeme dışına münakalesi bağışıklıktan yararlanmaz.

Madde 3

1. Âkit Devletler, bu Sözleşmenin I inci maddesinin I inci fıkrasında sayılan kişilerin, Mahkeme ile serbestçe yazışma hakkını tanır.

2. Tutuklular açısından bu hakkın kullanılmasında özellikle şunlar uygulanır :

a. Yazışmaları gereksiz gecikmeye mahal vermeden ve değiştirilmeden gönderilir ve muhatabına teslim edilir.

b. Bu kişiler hakkında, olağan yollardan Mahkemeye gönderdikleri bir yazı dolayısı ile herhangi bir şekilde disiplin işlemi yapılamaz.

c. Bu kişiler, Mahkemeye yaptıkları bir şikâyet sonucu ika edilen işlemlere ilişkin olarak, tutuklu buldukları devlet mahkemelerinde yetkili bir avukatla yazışma ve kimsenin duymayacağı biçimde danışma hakkına sahiptirler.

3. Önceki bendlerin uygulanmasında bir kamu makamı ancak, yasada öngörülmüş olması ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, suç eylemlerinin açığa çıkarılıp kovuşturulmasının veya sağlığın korunmasının gerekli kılması hâlinde müdahalelerde bulunabilir.

Madde 4

1. a. Âkit Devletler, bu Sözleşmenin I inci maddesinin I inci fıkrasında anılan kişilerin serbestçe hareket edip, Mahkemede duruşmalara katılmak için seyahat etmelerini ve geri dönmelerini engellemeyi taahhüt ederler.

b. Bu hareket ve seyahat özgürlüğünün kullanılması, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ve kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin muhafazası, suç eylemlerinden kaçınma, sağlık ve ahlâkın korunması ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacı ile yasada öngörülenlerden başka hiçbir kısıtlamaya tâbi tutulamaz.

2. a. Bu kişiler, geçtikleri veya davanın görüldüğü devletlerde, seyahatlerine başlamadan önceki zamana ilişkin hareketleri veya mahkûmiyetleri dolayısı ile ne tutuklanabilir ne de kişisel özgürlüklerinden başka kısıtlamalara tâbi tutulabilir.

b. Her Âkit Taraf bu Sözleşmenin imza veya onaylanması sırasında bu fıkra hükümlerinin kendi vatandaşlarına uygulanmayacağını beyan edebilir. Bu tür bir beyan, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir bildirimle her zaman geri alınabilir.

3. Âkit Taraflar, ülkelerine giren herkesin ülkeye geri dönmesine izin vereceklerini taahhüt ederler.

4. İlgilinin birbirini izleyen onbeş gün içinde, Mahkeme tarafından hazır bulunması istenmediği için seyahatine başladığı ülkeye geri dönme imkânını haiz olduğu durumlarda, bu maddenin I veya 2 nci fıkraları uygulanmaz.

5. Bir Âkit Devletin bu maddenin 2 nci fıkrasından kaynaklanan bir yükümlülüğü ile, Avrupa Konseyi'nin bir sözleşmesinden, bir suçluların iadesi sözleşmesinden ve diğer Âkit Taraflarla arasındaki ceza işlerinde adli yardım sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerin çelişmesi hâlinde, 2 nci fıkra hükmü öncelikle uygulanır.

Madde 5

1. Bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişilere sadece, kendilerinin işlemlerinin, görev ve yükümlülüklerini ifa etmelerinin veya Mahkemede haklarını savunmalarının gerektirdiği ölçüde, söz hakkı ve bağımsızlıklarını güvence altına alınarak serbestlik ve kolaylıklar sağlanabilir.

2. a. 2 nci maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen bağımsızlığı tamamen veya kısmen kaldırmaya sadece Mahkeme yetkilidir. Mahkeme, bu bağımsızlığın adaletin gerçekleşmesini engellediğini düşündüğü ve bağımsızlığın tamamen veya kısmen kaldırılmasının bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen amaçlara aykırı olmadığı durumlarda, bunu yapmakla yükümlüdür.

b. Bağımsızlık Mahkeme tarafından re'sen veya herhangi bir Âkit Tarafın veya herhangi bir ilgili kişinin talebi üzerine kaldırılabilir.

c. Bağımsızlığın kaldırılması veya bağımsızlığın kaldırılmasının reddi kararları gerekçeli olmalıdır.

3. Bir Âkit Devlet, bu Sözleşmenin 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasında öngörülen bağımsızlığın kaldırılmasının, ulusal güvenliği ihlâl eden bir suç dolayısı ile gerekli olduğunu belgelerse, Mahkeme, bağımsızlığı belgede belirtilen ölçüde kaldırır.

4. Bağımsızlığı kaldırılan bir karar verildikten sonra, karara etkili olabilecek bir gerçek ortaya çıkar ve talep sahibi de bunu önceden bilmiyorsa, Mahkemeye yeniden talepte bulunabilir.

Madde 6

Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü Âkit Tarafların Sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri kısıtlayacak veya ortadan kaldıracak biçimde yorumlanamaz.

Madde 7

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin imzasına açıktır. Devletler, bağlanma rızalarını;

a. Onay, kabul veya uygun bulmaya bağlı olmaksızın imzalayarak; veya,

b. Onay, kabul veya uygun bulma şartı ile imzalayıp, sonradan onaylayarak, kabul ederek veya uygun bularak, açıklayabilirler.

2. Onay, kabul ve uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.

Madde 8

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi on devletin 7 nci madde hükmüne uygun olarak Sözleşme ile bağlanma rızalarını açıkladıkları tarih veya Sözleşmeye ek 11 No.'lu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihten hangisi daha sonra ise, o tarihten itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

2. Bağlanma rızasını sonradan açıklayan her devlet bakımından, bu Sözleşme imzalama veya onaylama, kabul etme veya uygun bulma belgesinin tevdiini takip eden tarihten itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 9

1. Her Âkit Devlet onaylama, kabul etme veya uygun bulma belgesini tevdi ederken veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı bir bildirimle, bu Sözleşmeyi uluslararası ilişkileri açısından sorumlu olduğu veya adlarına taahhütte bulunmaya yetkili kılındığı bildirimde belirtilen tüm ülkelere veya bunlardan herhangi birine teşmil edebilir.

2. Bu Sözleşme, I inci fıkrasına uygun olarak yapılan bildirimde belirtilen tüm ülkelerde veya ülkelerden birinde, bildirim Genel Sekretere ulaşma tarihinden itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. I inci fıkraya uygun olarak yapılan her bildirim, bu bildirimde belirtilen ülkeler hakkında, bu Sözleşmenin 10 uncu maddesinde yer alan fesih usulü uyarınca geri çekilebilir.

Madde 10

1. Bu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.

2. Her Âkit Devlet Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildirimle Sözleşmeyi feshedebilir.

3. Bu fesih bildirim Genel Sekretere tevdiinden itibaren altı ay sonra sonuç doğurur. Bununla birlikte, bu bildirim Âkit Devleti, bu Sözleşmenin I inci maddesinin I inci fıkrasında belirtilen kişilere karşı olan hiçbir yükümlülüğünden kurtarmaz.

Madde 11

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi devletlere :

- a. Her imzalamayı,
- b. Her onaylama, kabul etme ve uygun bulma belgesinin tevdiini,
- c. 8 ve 9 uncu maddeler gereğince, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği her tarihi,
- d. Bu Sözleşme ile ilgili, diğer her bildirim ve muhabereyi, bildirir.

Usulünce yetkili kılınmış olanlar bu Sözleşmeyi kabul ederek imzalamışlardır.

1996 Martının 5 inci günü, Strazburg'da, İngilizce ve Fransızca olarak, her iki metin de bağlayıcı olarak hazırlanmış ve bir nüshası Avrupa Konseyi Arşivine tevdi edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri onaylı nüshaları Avrupa Konseyi üyesi devletlerin her birine gönderecektir.

